

Mnenje Odbora regij zelena knjiga o kakovosti kmetijskih proizvodov

(2009/C 120/06)

ODBOR REGIJ

- poziva k oblikovanju okvira podpore, ki bi zagotavljal dolgoročno stabilnost naložb s spodbujanjem ukrepov, namenjenih trgu, vključno z zakonodajo, ki uvaja označevanje države proizvodnje ter spodbuja proizvodne standarde EU;
- poziva k podpori geografskih označb in zasebnih shem kmetov za potrjevanje, pod pogojem, da državna jamstva podpirajo kakovost in izvor proizvodov;
- poziva k jasni opredelitvi nekaterih „rezerviranih“ navedb, ki opisujejo proizvodne metode nekega ozemlja, kot so „kmečki proizvodi“, „tradicionalni proizvodi“, „hribovski proizvodi“, „ne-GMO proizvodi“ ipd.;
- poziva, da se obvezno označevanje države, v kateri je bil pridelek pridelan, razširi na vse primarne in polpredelane proizvode;
- meni, da je treba shemo geografskih označb razširiti tudi na predelane proizvode;
- meni, da ni treba več obravnavati uvajanja novih shem, temveč podpreti obstoječe sheme;
- podpira širjenje označb ZOP in ZGO tudi v okviru Svetovne trgovinske organizacije;
- meni, da je nujno izrecno prepovedati uporabo gensko spremenjenih organizmov v vseh fazah proizvodnje, ki jih zajemajo zaščitene označbe porekla (ZOP), zaščitene geografske označbe (ZGO) in zajamčene tradicionalne posebnosti (ZTP) kmetijskih proizvodov, da se zagotovi in zavaruje ohranitev tradicionalnih proizvodnih metod in posebnih značilnosti proizvodov;
- poziva Komisijo, da razmisli o večji prožnosti na področju proračuna za promocijo;
- predlaga, da Komisija preuči potrdila o zajamčenih tradicionalnih posebnostih (ZTP).

Poročevalec: Milner Whiteman OBE (UK/UEN-EA), član okrajnega sveta Bridgnorth

Referenčni dokument:

Zelena knjiga o kakovosti kmetijskih proizvodov: proizvodni standardi, zahteve za kmetovanje in sheme kakovosti –

COM(2008) 641 konč.

POLITIČNA PRIPOROČILA

Splošna priporočila

ODBOR REGIJ

1. pozdravlja zeleno knjigo, ker je njen cilj pripraviti okvir, ki bo omogočal podporo in zaščito kakovostne kmetijske proizvodnje v EU, in z njo bolj povezati potrošnike, s čimer bi preprečili izkrivljanje konkurence zaradi sedanjega zavajajočega načina navajanja države izvora. To bo dolgoročno ohranilo regije ter podeželje in njegovo identiteto, ki jo oblikujejo kmetje in njihova proizvodnja, ter tako prispevalo k regionalnemu razvoju v prihodnosti in zmanjšalo odseljevanje s podeželja;
2. poziva k oblikovanju okvira podpore, ki bi zagotavljal dolgoročno stabilnost naložb s spodbujanjem ukrepov, namenjenih trgu, vključno z zakonodajo, ki uvaja označevanje države proizvodnje, ter z uvedbo proizvodnih standardov EU, zlasti na področjih, kot so varnost hrane in higiena, varstvo okolja in tradicionalne pridelovalne tehnike;
3. želi, da bi zelena knjiga bolj okrepila in podprla prizadevanje skupne kmetijske politike za kakovostne proizvode. Ni namreč dvoma, da se do zdaj uredbi št. 2081/92 in 2082/92 o navajanju izvora nista pogosto uporabljali, tako da večina potrošnikov po vsej verjetnosti ne pozna pomena izrazov in kratic, kot so „zaščitena označba porekla“ (ZOP), „zaščitena geografska označba“ (ZGO), „zajamčena tradicionalna posebnost“ (ZTO) in „ekološko kmetovanje“. Zato bi bilo treba ponovno preučiti in preoblikovati pobude za spodbujanje in obveščanje o takih proizvodih, dejavnosti iz prvega in drugega stebra SKP pa tesneje povezati z visoko kakovostno proizvodnjo in zmanjšati stroške, povezane s postopki potrjevanja in nadzora;
4. poudarja, da so poenotenje proizvodov, koncentracija proizvodnje in praksa monokultur dejavniki, ki kmete izpostavljajo nihanjem na svetovnem trgu in ogrožajo teritorialno raznolikost;
5. pozdravlja ugotovitev iz zelene knjige, da je kakovost kmetijskih proizvodov tesno povezana z regionalnimi tradicijami, razvojem in trajnostjo, toda to je treba krepiti in zaščititi s pomočjo shem, kot je shema geografskih označb, s tem povezano intelektualno lastnino pa z uvedbo mednarodnega registra zaščititi pred prepogostimi ponaredki oznak;
6. meni, da je treba podpreti razvoj pobud, kot so kmečke tržnice in neposredna prodaja, ki krajšajo prodajno verigo in ukinjajo posrednike: poleg nižjih cen za potrošnika in manjše porabe goriva, s tem pa manj onesnaženja, te pobude spoštujejo sezonsko naravo lokalnih pridelkov, za katere je tako večja verjetnost, da bodo sveži, avtentični in okusni, pa tudi lažje jih bo pregledati;
7. se popolnoma strinja, da je „kakovost“ najmočnejše orožje evropskih kmetov, da potrošniki pri hrani zahtevajo okus, tradicijo, pristnost in predvsem izvor iz njihove regije, pa tudi dobro počutje živali in varstvo okolja, zato imajo evropski kmetje resnično priložnost, da njihovi proizvodi na trgu izstopajo in tako dosegajo visoke cene;
8. se strinja, da je z vidika pogajanj v okviru STO nujno, da se evropski standardi kakovosti in varnosti živil na vedno bolj odprtem globalnem trgu potrošnikom posredujejo in predstavljajo kot koristna značilnost proizvoda, zaradi katere se ti proizvodi v mnogih primerih razlikujejo od drugih; poziva Evropsko komisijo, da zagotovi, da trgovinski partnerji EU priznajo geografske označbe;
9. poudarja potrebo po okviru, ki bo lahko upošteval vedno večje število potrošnikov in zahteve evropskih kmetov. Kmetje potrebujejo podperne ukrepe, kot je večja prožnost in povečanje proračuna za promocijo geografskih označb ali zasebnih shem za potrjevanje, ki jih upravljajo kmetje, pod pogojem, da organ oblasti jamči za kakovost in izvor proizvodov. Te sheme so prožne in se hitro odzivajo na nove zahteve kmetov in trga.

Vloga lokalnih in regionalnih oblasti

ODBOR REGIJ

10. meni, da imajo lokalne in regionalne oblasti pomembne izkušnje in nedvomne pristojnosti, da vplivajo na kakovost kmetijskih proizvodov in jo podpirajo s svojimi ukrepi pri upravljanju načrtov EU za razvoj podeželja, prostorsko načrtovanje in regionalni razvoj. V mnogih primerih so te oblasti spodbujale kakovost s podporo shemam, kot je shema geografskih označb;

11. opozarja na novo strukturo SKP (nevezana podpora) in na dejstvo, da so evropski kmetje vedno bolj izpostavljeni globalnemu trgu. Zato je treba višjim standardom glede proizvodnje in kakovosti, ki jih evropski kmetje dosegajo (na področju trajnosti, zagotavljanja zdravstvenih in higienskih zahtev za pridelke in proizvode, varnosti in spoštovanja pravic delavcev, dobrega počutja živali in teritorialnega razvoja regij), dati prednost pred standardi tretjih držav in jih tudi po letu 2013 izravnati z neposrednimi plačili EU. To je še posebej pomembno za lokalne in regionalne oblasti, saj kmetijske dejavnosti EU oblikujejo gospodarstvo, pokrajino in družbo v vseh regijah;

12. poudarja, da je treba ustvariti pogoje za to, da lokalne in regionalne oblasti v okviru programov EU za razvoj podeželja prispevajo h kakovosti kmetijskih proizvodov oz. da jih lahko močno spodbujajo. Lokalne in regionalne oblasti imajo ključno vlogo pri določanju prednostnih nalog in pri izvajanju programov, ki so bili uspešni pri podpori kmetov v EU in so prinesli resnične prednosti zanje;

13. opaža pozitivne rezultate pobud za novo teritorializacijo kmetijstva, ki vzpostavlja tesnejše vezi med ozemljem izvora, potrošniki in kmetijstvom. Kmečke tržnice in dejavnosti v šolah so konkretni primeri, s pomočjo katerih se državljeni in predvsem otroci seznanjajo s kmetijskimi proizvodi, metodami njihove proizvodnje, njihovimi organoleptičnimi značilnostmi in njihovo sezonsko naravo. Poziva Evropsko komisijo, da podpre širjenje dobrih praks;

14. ugotavlja, da bi dejavnosti lokalnih in regionalnih oblasti za spodbujanje povpraševanja po kakovostnih kmetijskih pridelkih s pomočjo ukrepov za izboljšanje javnih naročil na vseh področjih, vključno z obroki v šolah in bolnišnicah, lahko pomembno prispevale pri izpolnjevanju ciljev iz zelene knjige, zato poziva k postopni splošni uveljavitvi teh ukrepov z ustrežno podporo. Poziva Komisijo, da upošteva rezultate teh projektov, ki so jih začele izvajati lokalne in regionalne oblasti, ter pri tem upošteva tudi določene dejavnike, kot sta zmanjšanje živilskih odpadkov v menzah in kakovost kmetijskih proizvodov;

15. poudarja tudi dejavnosti več lokalnih in regionalnih oblasti EU v tretjih državah (v okviru razvojnih programov), ki so namenjene podpori tradicionalnim načinom kmetovanja, spoštovanju ekosistemov, biotske raznovrstnosti in potreb lokalne porabe.

Proizvodne zahteve in tržni standardi

ODBOR REGIJ

16. želi opomniti Komisijo, da kmetje, potrošniki in industrija še naprej zavračajo koncept sheme in logotipa EU (na to so nedavno opozorili na konferenci o standardih, ki jo je februarja 2007 pripravila Komisija). Na embalaži je treba jasno označiti izvor in posebne značilnosti proizvodnje, da bi tako navezali stik s potrošniki in da bi bili ti bolje obveščeni. Poleg tega ni bil upoštevan čas, potreben za zasnovo logotipa, ne stroški inšpekcij na kmetijah in tudi ne nobena oblika navezovanja stika s potrošniki. Trg in kmetje so izdelali svoje sheme, da bi dosegli te cilje, zato pozivamo k podpori shem geografske označbe in zasebnih shem za potrjevanje, da bi izboljšali razmerje med kakovostjo in ceno ter spodbujali navezovanje stika s potrošniki, pod pogojem, da državna jamstva podpirajo kakovost in izvor proizvodov, pri čemer je treba potrošnikom ponujati jasne informacije brez dodatnih finančnih ali upravnih bremen;

17. poziva k poenostavitvi na področju tržnih standardov, vendar poudarja, da je treba vzpostaviti tesnejše razmerje med proizvodnimi potrebami in proizvodi, pridobljenimi zaradi jasnejše terminologije, pravne uporabe in ustreznih informacij za potrošnike na označbah. Meni, da je treba odstraniti ovire, ki ne prinašajo pravih koristi, ter kvantitativna odstopanja glede pojma kakovost hrane. Zato pozdravlja nedavni predlog Evropske komisije, ki odpravlja predpise o velikosti in obliki različnih vrst sadja in zelenjave. Ohraniti je treba stroga pravila, da se zagotovi varstvo kmetov in potrošnikov ter njihovo zaupanje. Ti ukrepi so še zlasti potrebni pri gensko modificiranih živilih, vendar pa ti ukrepi ne bi smeli podvajati zaščite, ki jo daje druga zakonodaja, ki zagotavlja, da potrošniki niso zavedeni. To bi lahko pomagale doseči jasne opredelitve proizvodnih potreb in določitev posebnosti za uporabo nekaterih „rezerviranih“ navedb, ki opisujejo proizvodne metode nekega ozemlja, kot so „kmečki proizvodi“, „tradicionalni proizvodi“, „hribovski proizvodi“, „ne-GMO proizvodi“ ipd. Te pojme bi lahko prostovoljno dodali, če obstaja zadostna mera neprestanega samopreverjanja;

18. poudarja stalne zahteve potrošnikov v EU, da so seznanjeni s tem, v kateri državi je hrana pridelana. Vedno več primerov dokazuje, da so potrošniki na tem področju zavedeni. Zato Odbor poziva, da se obvezno označevanje države, v kateri je bil pridelek pridelan, razširi na vse primarne in polpredelane proizvode ter na glavne sestavine končnih proizvodov, kot sta šunka in sir;

19. predlaga, da se v državah članicah poenoti davek na dodano vrednost za proizvode iz kmetijske proizvodnje in reje, saj se z lojalno konkurenco med kmetijskimi proizvajalci zagotavlja boljša kakovost proizvodov.

Specifične sheme kakovosti EU

ODBOR REGIJ

20. poudarja potrebo po globalnem zaupanju potrošnikov v sistem geografskih označb EU. Potrošniki morajo biti bolje obveščeni o naravi sistemov, o njihovi intelektualni lastnini, ki jo je treba spoštovati na mednarodni ravni, ter o tem, kako so dejansko povezani z regionalnimi skupnostmi; zato so izredno pomembne informativne kampanje (podprte z ustreznimi sredstvi), s katerimi bi potrošnike obveščali o tem. Znotraj EU bodo države članice sprejele potrebne ukrepe, da bi zaustavile nezakonito uporabo oznak ZOP in ZGO na svojem ozemlju, v skladu s členom 13(1) Uredbe (ES) 510/2006;

21. poudarja potrebo po pridobitvi zaupanja potrošnikov s pomočjo popolne preglednosti; shemo geografskih označb je zato treba razširiti tudi na predelane proizvode. Da v prihodnje ne bi škodovali neoporečnosti geografskih označb, je pri uporabi proizvodov z geografskimi označbami v predelanem proizvodu treba zagotoviti njihov minimalni delež, ki predelanemu proizvodu daje potrebno značilnost, uporabo proizvodov z geografskimi označbami pa mora odobriti pristojno združenje za zaščito in državni organ;

22. glede geografskih označb meni, da je pomembno določiti merila, ki se lahko uporabijo pri določanju, ali je ime nelastniško oziroma ali ga je mogoče zaščititi kot geografsko označbo. Seznam proizvodov bi lahko razširili in vključili gozdne jagode in gobe ter proizvode, izdelane iz njih; zagotoviti je tudi treba, da seznam proizvodov vključuje proizvode iz jagodičja in sadja. Tudi Komisija bi morala upoštevati obstoječe skupne oznake, ki so priznane v državah članicah (posebna kakovost), in predlagati skupna pravila za države članice, da bi se ti mehanizmi kakovosti priznali;

23. meni, da je potrebna večja usklajenost glede vrste organov in postopkov nadzora in potrjevanja ekoloških proizvodov, da bi lahko zagotovili varnost živil in zaupanje potrošnikov z novim logotipom EU za ekološko kmetijstvo, ki bi zagotavljal uporabo enakih meril glede proizvodnje, nadzora in potrjevanja na ozemlju celotne EU, s čimer bi olajšali reševanje težav in še naprej spodbujali enotni evropski trg ekoloških proizvodov, zadovoljivo pa bi lahko tudi prispeval k izboljšanju obveščanja potrošnikov glede skupnih učinkovitih standardov in nadzora živil iz ekološke pridelave znotraj celotne EU;

24. meni, da ni treba več obravnavati uvajanja novih shem, temveč podpreti obstoječe sheme na področjih, kot je na primer dobro počutje živali. Pomoč Komisije v obliki smernic in krepitve zaupanja bi bila dobrodošla, toda na potrošniškem trgu, kjer so obstoječi logotipi, kot je na primer francoski logotip „label rouge“, prepoznavni in njihova vrednost poznana, so predlogi za oblikovanje novih logotipov nepotrebni;

25. meni, da bi bilo namesto tega treba uvesti sistem sankcij za nezakonito uporabo zaščitene imen in posameznike, ki so tega osumljeni, identificirati in nadzorovati ter predlagati sankcije v vseh državah članicah EU;

26. meni, da bi bilo treba v zvezi z zaščitnimi označbami od vseh držav članic zahtevati, da uradno zaščitijo poreklo pred zlorabami in ponaredki. Poleg tega predlaga, da se uvede razlikovanje postopkov in pravil v zvezi z varovanjem zaščitene označbe porekla ter s tem loči mednarodno zelo priznane proizvode, ki se veliko izvažajo ter so bolj izpostavljeni ponaredkom in zlorabam, od proizvodov, ki se prodajajo v glavnem na domačem trgu, pri čemer je manjša verjetnost, da bo prišlo do zlorab pri označbah o državi porekla. Za to kategorijo proizvodov predlaga poenostavljene postopke priznavanja, ki bi omogočili nacionalno ali regionalno zaščito. Glede sprememb v načinu proizvodnje in postopkih predelave (ki so nastale zelo hitro v nekaterih sektorjih) pa bi bilo dobro omogočiti prilaganje pravil v zvezi s proizvodnjo in uvesti poenostavljene postopke;

27. smiselno bi bilo spodbujati širjenje označb ZOP in ZGO tudi v okviru Svetovne trgovinske organizacije. Poleg tega bi bilo treba z različnimi državami zunaj EU še naprej sklepati dvostranske sporazume o vzajemnem priznavanju označb kmetijsko-živilskih proizvodov. Glede na veliko število novih zaprosil za geografsko označbo, OR predlaga, da se preuči možnost ustanovitve evropske agencije za nadzor kakovosti kmetijske proizvodnje. Proizvodi EU morajo biti priznani v EU, ne glede na to, ali se izvažajo ali ne. Mednarodna zaščita bi se lahko razlikovala glede na tveganje za ponarejanje posameznega proizvoda. Na primer, proizvodi, ki se izvažajo in za katere obstaja veliko tveganje, da bodo ponarejeni, bi morali biti zaščiteni na mednarodni ravni v okviru STO. Postopek za proizvode z manjšim tveganjem, namenjene lokalnemu tržišču, bi bil lahko poenostavljen – proizvod, ki bi ga priznala država članica in o tem obvestila Bruselj (podobno sedanji začasni zaščiti), bi bil pravno zaščiten na evropski ravni. Zagotoviti je treba tudi to, da se geografske označbe zaščitijo znotraj EU in da države članice ukrepajo na svojem ozemlju ter so pristojne za ukrepe v zvezi s ponarejenimi proizvodi in imitacijami registriranih proizvodov. OR predlaga posebno določbo v smislu člena 13 Uredbe (ES) št. 510/2006. Uradno zaščito bi morala podpreti tudi Komisija na mednarodni in zlasti evropski ravni;

28. meni, da je nujno izrecno prepovedati uporabo gensko spremenjenih organizmov v vseh fazah proizvodnje, ki jih zajemajo zaščitene označbe porekla (ZOP), zaščitene geografske označbe (ZGO) in zajamčene tradicionalne posebnosti (ZTP) kmetijskih proizvodov, da se zagotovi in zavaruje ohranitev tradicionalnih proizvodnih metod in posebnih značilnosti proizvodov.

Sheme za potrjevanje

ODBOR REGIJ

29. priporoča, da se spodbuja večja vključenost organizacij proizvajalcev in da trgi na tem področju prevzamejo vodilno vlogo. Dobro organizirane zasebne sheme, ki jih upravljajo proizvajalci, se odzivajo boljše kot zakonodaja in zato je tudi odziv na lokalne zahteve hitrejši; za primer lahko navedemo sheme na Švedskem, v Združenem kraljestvu in v Nemčiji;

30. meni, da bi obstoječe sheme za potrjevanje dodane vrednosti proizvodov bolje izpolnjevale zahteve družbe, če bi dajale jasne in zanesljive informacije o kraju in metodah kmetovanja ter hranilni vrednosti;

31. je prepričan, da bi bile skupne smernice koristne in bi pomagale k temu, da bi bili potrošniki bolje obveščeni o minimalnih zahtevah glede zagotavljanja kakovosti živil. Pripraviti jih morajo neodvisni odbori, če obstaja soglasje vseh zainteresiranih strani v živilski verigi, ne glede na to, kje se nahajajo;

32. meni, da je ključ do uspeha zasebnih shem vključenost proizvajalca. Pomembno je tudi močno spodbujanje združenj proizvajalcev. To zagotavlja nadzor nad tem, da so stroški in standardi res v korist evropskemu kmetu;

33. poudarja, da je treba upoštevati finančno in upravno breme za male proizvajalce, ki uporabljajo neindustrijski način kmetovanja; zato poziva k ohranitvi odstopanj, ki so dovoljena za te vrste kmetovanje, saj strukturno ne ustrezajo uporabi določenih predpisov.

Druge točke

ODBOR REGIJ

34. poziva Komisijo, da razmisli o večji prožnosti na področju proračuna za promocijo in da ga poveča. Treba je pregledati nekatere dele proračuna za promocijo, da se bo lahko več pozornosti namenilo vsem vrstam shem za potrjevanje;

35. meni, da bi bili evropski kmeti lahko bolj priznani in da bi razvili boljše tržne sisteme, če bi bila pravila za državno pomoč na področju promocije živil ohlapnejša in če bi spodbujali in izboljšali javne sheme Skupnosti za potrjevanje kakovosti (ZOP, ZGO, ZTO, logotip „najbolj oddaljene regije“, ekološka pridelava);

36. poziva k ustvarjanju možnosti za dajanje mikrokreditov malim kmetom, ki vlagajo v boljšo kakovost proizvodnje in lokalno varnost hrane. V tem kontekstu predlaga, da se razmisli o možnosti preusmeritve sredstev, ki so zdaj namenjena intervencijskim ukrepom, k proizvajalcem, ki prilagajajo način proizvodnje pravičnemu in trajnostnemu kmetijstvu;

37. če želimo preprečiti nejasnosti in upravne zaplete, ni smiselno spodbujati uvajanja novih shem za potrjevanje. Koristno pa bi bilo pripraviti smernice, ki bi zagotavljale objektivne vsebine za druga potrdila (ISO, BIO, itd.) za proizvode, ki nimajo zaščitene označbe porekla ali zaščitene geografske označbe. Poleg tega bi bilo treba okrečiti in bolje usklajevati sodelovanje različnih nadzornih služb;

38. predlaga, da Komisija preuči potrdila o zajamčenih tradicionalnih posebnostih (ZTP) in uvede posebno stopnjo evropskega znaka kakovosti za hrano, ki naj postane novi sistem za potrjevanje kakovosti tradicionalnih/lokalnih/obrtnih proizvodov. Z združitvijo niza minimalnih meril kakovosti naj se ta nanaša na druge vrednosti v zvezi z območjem proizvodnje, lokalnim/regionalnim gospodarstvom, trajnostnim upravljanjem z zemljišči, prispevkom k ohranjanju prebivalcev na podeželju, turizmom, lokalno kakovostjo življenja itd. Sistem potrjevanja bi moral uporabljati navedbe, kot so tradicionalni proizvod, lokalni proizvod, regionalni proizvod itd.;

39. poziva Komisijo, da tako v okviru enotnega trga kot v tretjih državah zagotovi finančno podporo za kampanje obveščanja, z namenom, da se promovira in pojasni pomen različnih evropskih označb za kakovost kmetijskih proizvodov, ter pogoje in pravila za ekstenzivno proizvodnjo, ki jih morajo izpolnjevati evropski kmetje v primerjavi s kmeti v drugih državah (glede varstva okolja in dobrega počutja živali, visokih standardov varnosti hrane itd.).

V Bruslju, 13. februarja 2009

Predsednik
Odbora regij
Luc VAN DEN BRANDE